

Debatt

Psykologifaget kan bidra med løsninger i klimasaken

Svein Åge K. Johnsen

Åshild Lappegard Hauge

Inge Brechan

Reidulf G. Watten

Professor i psykologi, Høgskolen i Lillehammer

Leif Rydstedt

Monica Rønning

Ingeborg Flagstad

Carolien Konijnenberg

Ricardo Lugo

Ulrika Håkansson

Den kliniske psykologien kan nok ha en rolle å spille i klimaomstillingen. Men faget miljøpsykologi vil ha langt flere svar.

Nylig ble det satt spørsmålsteget ved Psykologforeningens og psykologers miljøengasjement (se artikkelen «Psykologforeningen – ingen spydspiss i miljøkampen» i juliutgaven av Psykologtidsskriftet). Kunnskapen finnes innenfor miljøpsykologien. Vi oppfordrer Psykologforeningen til å bruke denne kunnskapen og være aktive i klimakampen, som Psykologforeningen i USA og Sverige.

Miljøpsykologien gir flere svar

Selv om klinisk psykologi kan ha en rolle å spille i klimaomstillingen, for eksempel ved PTSD knyttet til ekstremvær, eller alvorlige tilfeller av klimaangst, vil nok fagfeltet miljøpsykologi, som handler om betydningen av det fysiske miljøet, ha flere svar.

Miljøpsykologi kan grovt sett deles i to. Den ene delen handler om effekter av omgivelser og bygninger på menneskelig tenkning og atferd. Her kan spørsmål om arkitektur og design av helsebygg være aktuelle, eller problemstillinger knyttet til støy, veifinning (orientering) eller betydningen av natur for menneskers livskvalitet. Den andre delen av faget handler om tenkning og atferd knyttet til klima og miljø. Her kan tema som transportvalg, forbruk, grønne organisasjoner og tilpasning til ekstremvær være aktuelle. Det blir ekstra spennende når vi kombinerer disse to delene av fagfeltet, og ser sosial- og miljømessig bærekraft i sammenheng. Miljøpsykologien refereres av noen til som «bærekraftpsykologien» (psychology of sustainability).

Det er svært lite faglig overlapp mellom miljøpsykologi og en utdannelse i klinisk psykologi. Men det finnes forskere innenfor feltet ved en rekke utdanningsinstitusjoner i Norge, som UiB, UiO, NTNU,

NMBU, BI, og ved vår institusjon, Høgskolen i Innlandet. Ved sistnevnte tilbys også Norges eneste masterutdannelse i miljøpsykologi, og vi arrangerer en årlig konferanse i miljøpsykologi i slutten av november, som er åpen for alle som ønsker å lære mer om fagfeltet.

Ekspllosiv vekst

Det er svært lite faglig overlapp mellom miljøpsykologi og en utdannelse i klinisk psykologi

Miljøpsykologi er ikke noe nytt felt, men de siste 15 årene har interessen for denne delen av psykologien eksplodert, ikke minst som en følge av at stadig flere ser hvor viktig det er å vite noe om menneskelig atferd for å håndtere de enorme miljøutfordringene verden står overfor. Miljøpsykologer har forsket mye på temaer som miljøatferd, oppfatning av miljørisiko, og beslutningsprosesser, og i det siste har også miljøfokus i bedrifter og organisasjoner blitt studert. Eksempler på intervensjoner som har vist seg effektive i å fremme positiv miljøatferd, er de mer klassiske, basert på normaktivering og kognitiv dissonans, men også mer spesifikke tiltak basert på tilrettelegging av omgivelser, som gjennom bruk av affordance-begrepet. Vi bør også bruke miljøpsykologien til å se nærmere på systemer for forvaltning av naturressurser. Det snakkes mye om endring, men det er direkte relevant for samfunnssikkerhet at vi tar stilling til om det er hensiktsmessig at et konkret system er adaptivt og lett å endre, om det er robust eller rigid.

Bredden av miljøpsykologisk forskning viser at det allerede er stor interesse, både i Norge og internasjonalt, for psykologiens rolle i å bidra til et bedre miljø, og motsatt, for miljøets rolle når det gjelder subjektiv helse, herunder også mental helse. Fagfeltet tar opp temaer som hvordan man kan få folk til å resirkulere, ta bussen og sykle mer, hva som skaper bevissthet knyttet til plastforbruk, «nudging» for mer miljøvennlig atferd, miljøvennlig forbruk generelt, og så videre. I tillegg kan vi dra nytte av miljøpsykologisk forskning for å konstruere beslutningsstøttesystemer som tar høyde for hvordan mennesker håndterer usikkerhet knyttet til klima og miljø. For de som ønsker å sette seg inn i bredden av miljøpsykologien, kan vi anbefale Susan D. Claytons *The Oxford handbook of environmental and conservation psychology* fra 2012.

Bli en spydspiss i klimakampen

Psykologforeningen bør sikte mot å bli en spydspiss i klimakampen. Bruk miljøpsykologien til å legge en klar miljøstrategi for organisasjonen. Vi samarbeider gjerne om dette! Psykologien er vesentlig for å forstå hvordan tenkning og atferd kan endres, og det haster. Jo flere som kjenner til og bruker denne kunnskapen, jo bedre.